

آیین نامه مدیریت بحران و حفاظت و نگهداری از منابع، تجهیزات، و فضاهای

کتابخانه های دانشگاه علوم پزشکی بابل

با بکارگیری شیوه های مناسب و استفاده اصولی از منابع طبیعی در کتابخانه ها می توان منابعی را که در معرض تهدید، تخریب و نابودی قرار گرفته اند محافظت کرد. عوامل مخرب متعددی چون رطوبت، شدت نور، آلودگیهای جوی، موجودات زنده (باکتری ها، قارچ ها، حشرات، جوندگان و ...)، سوانح و بلایای طبیعی نظیر (سیل، زلزله، آتش سوزی) و غیره ... به مرور زمان خسارات جبران ناپذیری به کتابخانه ها وارد می کنند. به همین دلیل باید اقداماتی برای پیش گیری و ایمن سازی محیط کتابخانه انجام شود و نسبت به رفع آسیب های وارده به شیوه اصولی و درست عمل گردد تا خود عاملی در جهت گسترش بیشتر آلودگی ها نگردد. از این رو تدوین شیوه های حفاظت و نگهداری از مخازن و تجهیزات و لزوم ترمیم و نگهداری منابع به منظور نیل به اهداف زیر ضروری به نظر می رسد - :

برنامه ریزی و سیاستگذاری در خصوص نحوه حفاظت و نگهداری از بناها، تجهیزات، و منابع کتابخانه ای؛

به روز رسانی آیین نامه کتابخانه های دانشگاه بابل

- فضای استاندارد و محیط مناسب برای حفاظت و نگهداری منابع؛

-به حداقل رساندن فرسایش و کهنه شدن بناها، تجهیزات، و منابع؛ -

آمادگی برای رویارویی با سوانح و بلایای طبیعی؛ -

تلاش در جهت کاهش اثرات مخرب حوادث و آسیب های احتمالی

نصب سیستمهای اعلام و اطفاء حریق

وظایف مسئولان کتابخانه ها

-مسئولان کتابخانه ها موظفند برای حفاظت و نگهداری از منابع و مخازن کتابخانه ها برنامه مناسب تهیه کرده و بر اجرای دقیق نکات ایمنی و حفاظتی نظارت داشته باشند.

-کتابداران موظفند از بناها، منابع و تجهیزات موجود در مخازن مراقبت نمایند. و با فراگیری آموزش های لازم آمادگی مقابله با سوانح و حوادث احتمالی را داشته باشند. برنامه های آموزشی کتابداران را بخش مدیریت بحران کتابخانه های دانشگاه تدوین خواهد کرد.

:مسئولان کتابخانه های دانشگاه موظفند هر فصل در جلسه ای با حضور اعضای مدیریت بحران کتابخانه های دانشگاه نسبت به اجرای نکات ایمنی و اخذ گزارشات فصلی مربوط به حفاظت و نگهداری بنا، تجهیزات و منابع کتابخانه خود اقدام نمایند

اعضاء مدیریت بحران کتابخانه های دانشگاه

مدیریت بحران کتابخانه های دانشگاه، با هماهنگی مدیریت بحران دانشگاه مرجع نهایی تصمیم گیری در امور کلان امنیت و ایمنی کتابخانه های دانشگاه هستند.

ریاست کمیته با رئیس کتابخانه های دانشگاه است که ممکن است به یکی از اعضاء تفویض اختیار نماید.

- کمیته امنیت و ایمنی کتابخانه های دانشگاه مرکب از اعضاء زیر است :

رئیس یا معاون کتابخانه های دانشگاه

مسئول بخش امانت کتابخانه مرکزی

نماینده هر یک از کتابخانه های دانشگاه؛

نماینده واحد ایمنی و امداد دانشگاه؛

کمیته امنیت و ایمنی کتابخانه های دانشگاه حسب موضوع و نیاز می تواند از کارشناسان یا صاحب نظران جهت شرکت در جلسات دعوت به عمل آورد

وظایف و اختیارات مدیریت بحران کتابخانه های دانشگاه:

بررسی و تصویب سیاست های کلان مربوط به امنیت و ایمنی کتابخانه های دانشگاه؛ 2-6

بررسی و تصمیم گیری در خصوص امنیت و ایمنی هر کتابخانه؛

نظارت بر شیوه های امنیت و ایمنی در کتابخانه های دانشگاه؛

تصمیم گیری، برنامه ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر ایجاد بناهای جدید کتابخانه ای در سطح دانشگاه؛

پشتیبانی از بناهای موجود کتابخانه ای در سطح دانشگاه

وضعیت فیزیکی و ساختمان کتابخانه

هنگام احداث و توسعه کتابخانه ها :

فضای اختصاصی به مخازن کتابخانه به صورت محدود و با مساحت کمتر از ۲۰۰ متر مربع باشد. برای کتابخانه های بزرگ از مخازن متعدد و روش تفکیک منابع استفاده می شود

مصالح به کار برده شده در بنای مخازن باید کاملا استاندارد باشد و از پوشش های یک دست و قابل شستشو برای دیوارها و کف استفاده گردد؛

نصب سیستمهای اعلام و اطفاء حریق و دربهای ضد حریق مجهز به قفل های ایمنی ضروری و اطمینان از عملکرد آن

مخازن کتاب باید به سیستم های امنیتی و هشدار دهنده به منظور کنترل ورود و خروج منابع مجهز باشد

عبور انشعابات آب به دلیل امکان نشست و نفوذ آب و انشعاب فاضلاب به دلیل ایجاد شرایط رشد و تکثیر حشرات و میکروارگانیسم ها از سقف، کف و دیوار مخازن توصیه نمی شود

رعایت عبور سیم های برق از درون لوله های فلزی، استفاده از پریزهای توکار درپوش دار، وجود برق اضطراری و عدم نصب تابلو برق در فضاهای داخلی مخازن

قفسه بندی و تجهیزات :

قفسه های مخصوص طبقه بندی و نگهداری کتاب باید متناسب با نوع منابع انتخاب گردد.

در صورت استفاده از قفسه های چوبی باید جنس چوب آن از نوع کاملا متراکم و مستحکم انتخاب شود و با رنگ های اکریلیک نوع مرغوب پوشش داده شود؛

برای نگهداری کتاب های نفیس و مواد غیر کاغذی از قفسه های درب دار مخصوص و مجهز به قفل ایمنی استفاده شود .

روشنایی و نور مناسب

تابش نور طبیعی و مصنوعی به مخازن کتاب باید محدود باشد و تابش فرا بنفش نور خورشید به مخازن براساس استانداردها باشد

توصیه می شود برای روشنایی مخازن از لامپ های سفید گرم (لامپ های معمولی) و در صورت نیاز از لامپهای فلورسنت مخصوص موزه هاو مخازن استفاده شود

مقدار روشنایی مخازن کتاب در حد ۵۰ تا ۱۰۰ لوکس (شدت تابش نور بر هر متر مربع فضا) در نظر گرفته شود و استفاده از لامپ های حرارتی و منابع نوری انعکاسی نیز توصیه نمی شود؛

رطوبت و دما:

مخازن باید دارای رطوبت و دمای ثابت و مطابق استاندارد باشد و تابع تغییرات محیطی نباشد. دمای مناسب برای اسناد کاغذی ۱۸ تا ۲۳ درجه سانتیگراد و رطوبت نسبی ۴۵ تا ۵۵ درصد است. و برای سایر منابع نیز بسته به نوع (چاپی ، الکترونیکی ، دیداری و شنیداری) متفاوت خواهد بود؛

جلوگیری از ایجاد شوکهای حرارتی و تغییرات ناگهانی دما برای حفاظت از منابع و مخازن کتاب ، گردش هوا بین قفسه های کتاب باید جریان داشته باشد

استفاده از رطوبت گیرها ، عایق کاری برای کاهش تبادل حرارت و سایبان برای جلوگیری از تابش مستقیم آفتاب رعایت فواصل لازم از فضاهای مرطوب و سبز و عدم نگهداری گیاهان زینتی اعم از طبیعی و مصنوعی در محیط کتابخانه، بخصوص مخزن کتاب

هوا و آلاینده های آن:

هوای آزاد به دلیل همراه داشتن آلاینده های مضر باید از صافی و فیلترهای مخصوص گذرانده و سپس وارد مخزن شود.

نظافت:

نظافت فضای داخلی مخازن به صورت مستمر و روزانه

نظافت هفتگی کف، دیوارها و سطوح قفسه های موجود، با محلول های شستشو و ضد عفونی کننده

وجود یک سیستم گردگیری نظیر جاروب های مکنده بی خطر برای غبار زدایی و جمع آوری تخم حشرات و قارچ ها

استفاده از روپوش های مناسب کار، دستکش، ماسک و کفشهای مخصوص تردد در مخازن برای پرسنل شاغل در مخازن برای جلوگیری از انتقال آلودگی ها

خودداری از خوردن یا نگهداری مواد غذایی در مخازن

آفت زدایی:

حصول اطمینان از عدم آلودگی منابع و مجموعه ها قبل از ورود به مخازن و آفت زدایی آن به منظور جلوگیری از انتقال هر نوع آلودگی

در صورت مشاهده نشانه های آلودگی، اقدام جهت رفع آلودگی از منابع اطراف محیط آلوده

آفت زدایی و رفع آلودگی به شیوه های طبیعی با کنترل شرایط محیطی عدم استفاده از ضد عفونی کننده های شیمیایی

ترمیم و بازسازی:

کتابهایی که به شکل نامناسب تولید شده و یا آسیب دیده ، مرتباً بررسی و در صورت نیاز مرمت و بازسازی گردند؛

نشریات ادواری برای حفاظت بیشتر و دوام زیادتر صحافی و به صورت مجلد در قفسه ها نگهداری شوند؛

صحافی، ترمیم، تعمیر و بازسازی کتاب نیازمند تخصص ویژه و استفاده از ابزار و مواد خاص است. بی توجهی به این موارد زیان های جبران ناپذیری به منابع کتابخانه ها وارد خواهد نمود